

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. BERÉNYI PÁL ÉS REINER FERENCZ.

Előfizetési ára:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.
Évenként 20 iv zenemelléklettel.
Egyes szám ára 20 krajczár, zenemelléklettel 30 krajczár.Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sas-utca 15. sz.

Előfizetési felhívás!

A lejárt érnegyed végén tisztelettel kérjük előfizetőinket, hogy még hátralékban levő előfizetéseiket minél előbb beszedtetni szíveskedjenek, hogy az által a lapkiadói kezelése körül semmiféle fennakadás ne támadjon.

E felhívás kapcsán új előfizetési érnegyedet nyitunk a „*Harmonia*” című kritikai heti folyóiratra, mely a mint eddig, úgy ezután is arra fog törekedni, hogy művészeti kultúránkat figyelemmel kísérve, komoly és pártatlan bírálattal érdemileg méltasson mindent.

Jövő számunkkal megindulnak mellékleteink is, melyeket eddigelé kiadói nehézségek miatt pihentetnünk kellett.

A „*HARMONIA*” előfizetési díja:

Egész évre 6 frt — kr.
Félévre 3 frt — kr.
negyedévre 1 frt 50 kr.

Az előfizetési díjak legcélszerűbben postautalványgyal küldendők a „*Harmonia*” kiadóhivatalába (Sas-utca 15. sz.).

Végül kérjük előfizetőinket, hogy lakáscímeiket pontosan szíveskedjenek tudomásunkra juttatni.

A „*Harmonia*” szerkesztősége
(Sas-utca 15. sz.)

TARTALOM.

ZENE: KRAUSZ GUSZTÁV: *Az orsz. kiállítás orgonái.* — VÉBER JÁNOS: *Az opera Franciaországban.* — G. A. Franz Róbert.
KÉPZŐMŰVÉSZET: TELEGDY LÁSZLÓ: *Az országos kiállítás műcsarnoka.*
TÁRCZA: DR. BERÉNYI PÁL: *Szilón Timot.*
ZENÉSZETI HÍREK. — SZÍNHÁZI HÍREK.

AZ ORSZ. KIÁLLÍTÁS ORGONÁI.

Hogy hangzanék ez O, ha a subbasszon kívül még 32'-ű principal és 32'-ű nyelv-mű volna, melyhez persze 16'-ű nyelv-műnek és pic ipálnak kellene hozzájárulni. E négy p edálváltozat ez O hatalmát megtízszesz né.

A mi a pedálnak nyzik az orgonánál, az megvan (még pedig az erő-árnyulatok hátrányára) túlbőven a manuálokban: az ön-változatok mindmegannyian erősen vannak intonálva, annyira, hogy tényleg valamennyi változat között nem találkozik egység, melyet ppp-vel jelzett helyen lehetne alkalmazni, sőt még nincs egyetlenegy pp-változata sem; mert a II-ik manuálban levő «solicionál» 8' még egyszerű p-nek is elég erős, pedig ez valamennyi változat között a leggyengébb, a «Lieblichgedeckt 16'» változatot meg nem lehet minden körülmény közt octávval magasabban játszva 8'-ű gyanánt használni, mert zavart okoz, ha a ppp-ot és pp, p. vagy mf-ra akarjuk növeszteni: akkor ugyanis jelen esetben a 8'-ű változatok 4'-aknk hangzanak, s mint olyanok a dallamot túlszárnyalván, most már a kíséret a dallam felett, közben és alatta is lesz halható, a mi a szerző által akart hatást megsemmisíti. Tehát röviden ez O. nem alkalmas finom árnyalatok feltüntetésére. pp. és ppp. az első dallamban, a másikat kíséretben a harmadikat Pedálban fel is lehet, tüntetni. — — de már egyformán nö-

veszteni nem lehet. Ha a kecskeméti orgonásza *kizárólag* templomi czélokra fogja igénybe venni hangszerét, akkor — semmi baj; de igenis az, ha csak egy fokkal magasabbra törekszik, és az O. irodalom műveit akarja interpretálni; mert akkor (úgy ő, valamint minden alapos szakember) csakhamar meg fog győződni a fentebbiekben elősorolt hiányokról. Hogy azért még is fogna találkozni elegenden, kik el lesznek ragadtatva ez orgonáról, azt kétségbe sem vonom, hiszen finom izlést nem lehet ráerősokolni senkire sem. «De gustibus non est disputandum». Az ilyenek aztán az orgonászok azon osztályába tartoznak, kik minden F, vagy FF megpillantására tüstént kirántják a «Mixturák és társai» czégét.

S most miután az O. iránt érdeklődő tisztelt olvasó, úgy nagyjában ismeri az iparcsarnok orgonáját, ne sajnálja a fáradságot s kövessen a (Ganz és Salgótarjáni pavillon között álló) Horvát pavillonba, hol kisebb, de jóval érdekesebb művel lesz szerencsém megismertetni. Ez orgona azért áll a horvát pavillonban, mivel készítője Hefner és fia, Zágrábban bírnak orgona, harmonium és zongora-gyárral. Ki gondolta volna, hogy az igénytelen Horvátország egész nagy Magyarországot (ha csak egy iparágban is) képes túlszárnyalni, mert a míg széles Magyarországon nincs ember, de még társaság sem, ki eme hangszerek gyártásával foglalkoznék, addig a kis Horvátországban található egy ember, ki három iparágat egyesít egy kézben. No igaz, hogy ez nem Horvátország érdeme, minthogy Hefner csak ez előtt néhány évvel költözött Gráczból — Zágrábba.

Belépvén a horvát pavillonba, csakhamar az orgonával szemben állunk.

Az orgona-építészet egy remekművét látjuk magunk előtt. Hogy mily gonddal van elkészítve e műnek minden legapróbb része is, mily fáradsággal, mily óriási türelemmel és odaadással munkálkodott a mester és fia e ritka művön, azt az tudja s méltathatja, ki e mű genesisének szenttanúja volt. Kevés O. lesz a világon, mely 22 csengő változat mellett annyi jellemzetes, karakteristikus változattal bírna, mint éppen ez. És hol van 22 vál-

tozatú orgona, melynek csak egy fuvója van, mint emeznek s mely daczára annak, hogy még most (nem lévén állandóan fölállítva az orgona) légmentesítve sincsenek a szél-csatornák annyi, s oly nagy nyomású széllel látja el a ládákat, hogy még teljes művel is játszva, — a calcáns könnyen forgatja fél kézzel kezekét (mily czélszerű), melynek tengelyére olyformán van alkalmazva az öt merítő (Schöpf-Baly), hogy azok holt-pontja nem esik össze, a mi által el van érve azok egyenletes mozgása függetlenül a forgató erőttől. A kerék egyszerű forgására tehát öt fuvó, küldi egyenletes széláramát a fő-fuvóba, mely az orgona egész szélességét foglalja el s fűlfujva majdnem a prospect sipok aljáig ér fel.

És hol van orgona-építő, ki annyira szerény, s annyira alárendeli saját hasznát a művészetnek, hogy ne alkalmazna minden manuálban egy mixtúrt, olcsó reklamnak a nagy tömeg füle előtt. (Tessék csak megtekinteni az összes pesti orgonákat, mindmegannyi olcsó, dinamikai hatásra való tekintetből épült s túlbőven tartalmazza a törpe sipok lármahadát, mely legtöbb esetben a szólamvezetést sérti gyakori és ügyetlenül alkalmazott repetió által.

És hol van orgona-építő, ki az egyetlen töltő változatú (21 más hanggal szemben) alkalmazott Cornetnél oly nagy gonddal járna el, hogy erősebben intónálja a két alaphangot, sokkal gyengébben az ötödöt (úgy hogy az egészen bele olvad az alaphangokba, nem hogy kirírna) s egész más színezetű sipokat (Gemshornt) használ a harmad megszólalására, hogy az a többi négyhez képest leglágyabban szólaljon meg.

Éé végre hol van orgona-építő, ki annyira megkönnyíti a játszóknak a re-

gistrálást, hogy mintegy maga gondolkodik helyette, tapintatosan válogatva össze a legfinomabb p.-ra alkalmas változatokat, valamint minden fokozathoz összeválogatván a legmegfelelőbb változatokat, lehetőségessé teszi a játszó ön állóságát, minden változat huzogató segéd-szemből, melyre itt a játszóknak egyáltalán szüksége nincsen.

De lássuk már közelebbről e ritka tökélyű és szépségű művet. Hefner ez orgonája 22 csengő változatot tartalmaz két manuállal és pedállal.

Hat változat jutott egyenként a II-dik manuálnak és pedálnak, 10 a fő-manuálnak. (Nem hagyhatom itt érintetlenül azt a javítást sem, melyet Hefner alkalmaz az által, hogy megkülönbözteti különféle színe által a manuál változatait, a II-dik, manuáltól és a pedáltól. Ez csekélység, de igen áttekinthető, s elősegíti a hangszeren való otthonosságot.)

Elöl a prospect alatt van a főmanuál kúp-rendszeres szélládája. (Kérgel-laden-System-ben épült az egész orgona) ezen állna a szépen kidolgozott macula-nélküli principál sipok. Nincs ezeken még egy hajszálnyi sérülés sem; holott más principál sipok, még újdonság új orgonáknál is akárhányszor, úgy vannak összehorpasztva mint — — — no mit is mondjak, mint egy korhely* 2 éves czilindere. (Tessék csak élesen vizsgálni). Oldalt jobbra és balra a csinos tornyocskákban a gamba két mély octáva díszleg. Ugyanitt jobbról és balról állanak a II-ik manuál osztott két szélládái.

Hátul és lent a főmanuál szélládájának megfelelően áll a pedál szélládája, óriási 16' magas oszlopsoraival.

A fő-manuálban egyesülnek szép harmoniában:

Bordoun 16' dugott fa.

Principál	8'	nyitott tiszta ön.
Regal	4'	" " " " (= octáva 4')
Aeoline	8'	nyitott, roppant szűk-meretű, gyengéden intonált, tiszta ön.
Traversflöte	8'	nyitott fa, lágy és gyengéd hanggal.
Coppelflöte	8'	dugott fa. Tömör, kellemes, kiadó, de nem oly sötét hangszínezetű, mint Bordoun.
Clarinete*	8'	Nyelvcsipű, szabadon rezgő nyelvekkel (durchschwingend) és ön siptestekkel, — igen, igen érdekes színezetű változat, különösen meglepők a mély hangok a kis d-től lefelé.
Gemshorn	4'	nyitott, fennt szűkebb testtel, ön. A gambanál erősebb, de a principálnál gyengébb, de lágy, telített, éreces hanggal.
Krafftflöte	4'	nyitott fa. Hefner találmánya négyeseres labiummal. Öblös hanggal, és nevének megfelelő töltő hatással.
Cornett	2 ² / ₃	ötszörös a fentebb említett sajátssággal.
A II-ik manuál változatai:		
Geigenprincipal	8'	tiszta ön.
Gamba	8'	" " " " szűk mensura, gyengéd intonatio.

* Orgona-barátoknak érdemes ide kiférni, már egyedül e nyelvcsipű, meg a III-ik manuálban levő vox-humana, nemkülönben a sikerült tuba utánzat megtekintéséért. Mindmegannyi nyelvcsipű, melyet még nagy orgonákban is ritkán találni!

STILTON TIMÓT.

(Vigjáték öt felvonásban. Irta: John Poole; angolból fordította: Eötvös Illés Sándor. Először június hó 10-én került színre, a nemzeti színházban.)

Majdnem érdekes hírlapírói tollharcz keletkezett abból a kérdésből: jó darab-e Stilton Timót?!... De a háború még első tünete után elaludt ama tévelygésben, mely között az ellenpárt és a jó barát a hibákat és az éretnyeket kereste. Szóval ha napi lapjainkban megjelent kritikák után indulva mondana valaki véleményt Stilton Timót fölött, alig ha lenne az egyéb, mint egy: nem tudom!... Mert az ellenpárt nem mondott hibákat; a jó barátok nem sokkal mondtak többet pragmatikus dicséretnél.

Mi abban a véleményben vagyunk, hogy Stilton Timót határozottan jó darab. Lényegére közepes helyen áll a vigjáték és bohózat között és az angol jó kedvnek egyik legtisztább tüköre. Az a komikum játsza benne a főszerepet, melynek főjellemevonása a természetes, az egyszerű és egész légkörét a nem túlságig

izgató, meleg szívből fakadó humor lengi át. Sehol sem túlságos. Cselekvényében és jellemeiben az erőszakoskodásnak egy parányi magva sincs; mindenütt és mindenben jó és igaz. Egy nagy tévedése, hogy kissé hosszúra nyúlt s a negyedik felvonáson túl úgy érezzük, hogy nem a cselekvény folyik önmagából, hanem a szerző viszi. Ép azért itt már fárasztó és kissé nehézkes; de még sem unalmas. Természetes melegét itt sem lohasztja semmi; komikumának üdességében még a kifáradtság sem tapasztalhat apadást. Ez oknál fogva is különösnek találtuk azt a megjegyzést, hogy az egész darabot az a körülmény segíti kerekdedségéhez, hogy az író elhárít mindent, a mi a félreértéseket megmagyarázhatta, színre hozhatta volna. Hát miben keresendő a legtöbb, a legjobb színművekben a szenvedélyek összeütkezése?!... Hát nem az adja-e meg legtöbbször a bonyolítás fonálát, hogy a szenvedély kivetkőzteti a kedélyt logikai nyugalmából s túlmegy a természetes határain?!... Csak a valószínűséget ne támadja meg — és jól van minden: csak az érdektelenségbe ne sülyedjen el és megvan a siker. Hogy túlzásokon, hogy merész véletlenségeken viszi át a cselekvény az alakokat, az csak az író kedélyének és fantáziájának tanújele és nem logikátlanságának bizonyí-

téka, jelessége és nem bűne. Hisz maga a túlzás ott van a jellemében és e túlzottságnak mi legtöbbször igazi folyománya, ha nem a véletlen?!...

Es ezért tartjuk mi Stilton Timótot jó darabnak és méltónak John Poole sok és kiváló színpadi sikeréhez.

De lássuk röviden a darab meséjét:

Stilton Timót egyik a legkiállhatatlanabb parvenuknak, ki a műveletlenség és meggazdagodottság minden szeszélyével gyöttri és kínozza háza népet, hol három hajadon van: Mary, Stilton leánya, Rivers Ellen és Sanders Sally, Stilton távoli rokona. Mind a három leánynak van kérője, Mary kezét Neville Frank kérte meg, egy élszegényedett kereskedő derék és becsületes fia. De az öreg Stilton ép azért, mert csak derék és becsületes, kosarat ad neki. Neki tönkre ment vő nem kell. Mary hiába esdekel, az öreg Stilton hajthatatlan marad.

Sokkal engedékenyebb azonban Ellen kérője iránt. A leánynak nem igen van hozománya; a fiatal ember, ki a Stilton-házban, mint nevelő működik, jóra való fiú. Tehát hadd vigye. Ennek sincs, annak sincs semmije; egymáshoz valók. Stilton azonban tévedt a nevelő személyében, mert a nevelő nem más, mint a környék egyik leggazdagabb földes urának, Mowbray Oshaldiston bárónak a fia,

<i>Vox humana</i>	8'	nyelvmű, különös hangszínezettel szabadon lebegő nyelvekkel, mely fölé egy fordított kúp vagy körte formatest van borítva, mely tetejében apró nyílással van ellátva
Dolce	4'	nyitott fa.
Dulcian	4'	ön. Aeöline után a leggyengébb.
Flageolet	2'	(= Superoctávval.)
A pedál változatai a következők:		
Principál	16'	nyitott fa.
Subbas	16'	dugadt fa.
Tuba	16'	nyelvsípú. Szintén szabadon lebegő, igen kemény rézből (Uhrmacher-Messing) készült nyelvekkel és hatalmas fordított fagülákkal. Sikerülten utánozza a tubát.
Violoncello	8'	nyitott fa.
Flötenban	8'	dugott fa.
Octave	4'	nyitott horganybenikélezve (hogy minden külbefolyásnak ellentálljon).

Ez orgona dispositója szembeszökő helyes, a miről mindenki meggyőződhetik elannyira, hogy mintaképen lehet felhozni. S a mellett minden változatnak más-más jelleme van, úgy hogy *mindegyiket* «soló»-n lehet használni. — A legkitűnőbb bizonyítvány.

Lábbal kormányozh. segéd-változatok:

1. Manual-copula, a két billentyűzetet egyesíti.

2. Pedal-copula, melynek segítségével úgy az I-ső, valamint a II-ik manuált a pedálhoz csatolhatni.

A most felsorolandó segédváltózatok Heferer nagy tapintatosságáról és ügyességéről tanuskodnak; mert egy csekély nyomás és a kívánt erősség kifejezésére legalkalmasabb változatok szólnak meg. Egy más nyomás — — — s a kívánt nuance helyreáll, még pedig egyaránt a manuálban, II-ik man.-ban és a pedálban.

A mellett minden egyes változat külön-külön beakasztható, a minék az az előnye, hogy az előbb felsorolt segéd-pedálok bármelyikét működésen kívül helyezve, az a változat fog hangzani, a mit már előbb beakasztottunk.

3-szor és végre alkalmazott Heferer úr 1 hengert, mely a jobb láb által 1 sarura gyakorlati nyomás által előre s vissza is forog (fix tengelye körül) úgy, hogy mennél mélyebbre süllyesztjük a sarút, annál több változatot húz (nyit meg) a henger a fentebb elősorolt sorrendben és arányban. Ha ellenben vissza — fölfelé — emeljük lábunkkal a sarút, ugyanazon irányban némulnak el a hangok, a melyben azelőtt megszólaltak. Kellő gyakorltság mellett pp-tól FF-ig növeszthetjük az erőt, minden kívánt árnyulatnál megállhatunk, tetszés szerint, fokozhatjuk vagy megsemmisíthetjük. Nincs az egész országban orgona, mely ilyen mechanizmust tudna felmutatni. És e mű komplikáltsága dacára oly pontosan és nyugodtan működik, hogy századokig lesz majd használható, s fogja hirdetni készítője ügyességét és lelkiismeretességét. Ha csak vandal kezekről sikerül azt megőrizni — — —

A budai Mátyás-templomban, a lipótvárosi dombon szükség van orgonákra. Megint csak asztalosra fogják bízni azok elkészítését? Ismét fogják-e szaporítani azzal a főváros és minden illető templom szegényére való kontár-orgonák seregét. Vagy ismét «Liliput» lesz-e az a tem-

plomhoz mérve, de ha nem az lesz, ha «nagy orgona» lesz, kíváncsiak vagyunk, verki lesz-e vagy királyné.

KRAUSZ GUSZTÁV.

AZ OPERA FRANCZIAORSZÁGBAN.

II.

Igazuk van azoknak, a kik állítják miszerint a zeneszerzők a jóakarát dolgában nem túlságos bőkezűek. Hisz első sorban a közönség ízlésével és kívánalmaival kellene számolniok, szóval fogyasztóikkal, a kik számára írják. Azután a szövegíróknak sajátos ideáik vannak; választanak valami tárgyat; hogy milyen, az közönyös, azt jól, rosszul elrendezik és azt hiszik, hogy elegendő tettek kötelességüknek, ha elegendő drámai jeleneteket és zenei számokat írtak a hagyományos reczipe szerint; a haladók az ilyen operairas nem elégti mar ki. Azután itt van a színigazgató, a kinek szintén van egyéni nézete, melyhez ke' néha alkalmazkodni: itt nem beszélnek a boldogult Vaucorbeilről, sem Gailhart és Ritt urakról. De ismeretes az énekesek despotizmusa, kiknek befolyása kétszer oly gyaszos szokott lenni, mint az igazgatóké. E tekintve néhány jeles kivételtől, a legtöbb énekes rosszul ejti ki a szöveget és meglekszik a hatással, melyet hangjával ér el. A zeneszerző kénytelen erre tekintettel lenni, minék folytan a deklamációt mint valami masodrendű, sőt haszontalan dolgot fogja fel. Az énekesek mindenekelőtt a személyes hatást keresik; kérnek, sőt követelnek változtatásokat, kihagyásokat és hozzátételeket. Egyetlenegy franczia operairó sem menekülhetett e követelmények elől, még Meyerbeer sem. Gounod is gyakran kénytelen volt ez irányban sajnálatos concessiókat csinálni. Mondják, hogy «*Françoise de Rimini*»-ben csupán az

Percy, ki egy nagy névnek s nagy vagyonnak egyetlen örököse. Percy bele szeretett az egyszerű kedves és megbüvölő miss Ellenbe és a nevelő áruházában közelébe is jutott.

A harmadik kérő Movushire Dick, egy sehonnai gézengúz, ki mint valami szegény szolgáló asszony gyermeke, pályafutása kezdetén urasági szolga volt; aztán megszökött; katona lett, kőszált és kőborolt egész Angliában, végre hazakerült szerencsét próbálni arra a vidékre, hol született. Igaz, hogy nem a kikopottság vezette haza és talán sohase téved erre, ha nem találkozott volna egy álarzos bálon Stilton házában harmadik hajadonával; ez Sanders Sally, egy 45 éves, nagy térfogatú vén leány, de a kinek 300 font évi jövedelme van. Ez a 300 font megbüvölte Dickünket és haza jött. De hát itthon is élni kell, neki pedig egy garasa sem volt; cselhez folyamodott hát. Kiadta magát Titz-Mroushire kapitánynak, nagy móddal lépett föl és hiteltre tett szert tulajdon nagybátyjánál, Ruby vendéglősnél, ki őt nem ismeri. De a kontó már nagy összegre ment és Ruby faggatni kezdte vendégét a pénzért. Ekkor kénytelen Dick megvallani Ruby-nak, ki őt az adósok börtönébe akarja vettetni, kiletét és szorult helyzetét. De egyszersmind megvallotta neki Sallyval

folytatott viszonyát, valamint azt is, hogy sikerült álnév alatt megnyerni a vén kisasszony kegyét. Igérte aztán Dick, hogy mihelyt sikerül nőül vennie Stilton unokahugát, kiizeti kontóját. Rubynak ez nem igen tetszik ugyan, de hát ráállt, annál is inkább, mert Dick közben Neville Frank szolgálatába lépett és új gazdájával befurakodott Stilton házába, hol most ügyét sikeresen vezetni remélhetné.

Ekkor nagy dolog történt, mely fenekestül felforgatta az egész falusi világot. Mowbray Oshaldiston báró megtudván, hogy fia Percy a meggazdagodott Stilton házában valami polgári származású leánynak udvarol, elhatározta, hogy személyes fellépésével félbeszakítja e viszonyt, mely nézete szerint becületlen frigyhez nem vezethet. Elindult tehát Stiltonhoz, hogy felvilágosítsa vagy megnyerje terveinek. Utközben betér Ruby-hoz, hogy tőle értesítéseket kapjon. De a báró és a fogadós párbeszéde egy nagy félreértéshez vezet, melynek mintegy folyománya az egész darab. Ruby t. i. a báró azon kérdésére, hogy nem jár-e Stiltonékhöz egy fiatal ember titokban és álnévvel, azt sejtí, hogy a báró Dicket keresi; és őszintén feleli, hogy igen is jár, sőt már egy hét óta kontózik a fogadóban és nem tud fizetni. A báró vigasztalja a koresmárost; igéri, hogy kifizeti

az adósság-csináló kontóját, miből Ruby azt eszei ki, hogy ez bizonyára Dick apja, kit sohasem lehetett kipuhatolni Hitében annyira biztosnak érzi magát, hogy elmondja felfödözését Dicknek, ki szintén elhiszi.

Ebből és ama közben lejátszódó jelenetből, hogy Dick, mint Neville szolgálja Stiltonékhöz jut, ki ott az öreg Stiltonnak ama hazugsággal adja át Neville tárczáját, hogy az tele van kincsekkel, a legmulatságosabb intermezzók következnek, melyet sorrendben elmondani alig lehetne.

Nem is próbálkozunk vele, befejezzük rövid ismertetésünket azzal, hogy a nemzeti színház nyári újdonsága egyike a legmulattatóbb vígjátékoknak, melyhez az előadás méltán sorakozik jelességeivel. Csak az egyetlen *Egréssy* (Mowbray Oshaldiston) nem tudta szerepét tőkélitessé tenni. Alakjának főnséges oldalát idéltlen testmozgásokkal ütötte agyon és maszkján kívül semmi sem mutatta az angol arisztokratát. Kitűnő volt *Ujházi* (Stilton) a póriás, durva, tolakodóan bizalmaskodó parvenu szerepében. *Vizvári* (Dick), *Vizváriné* (Lauders Sally) szokott jelességgel végezték mőkáikar. Kifogástalan ensemble nyújtottak *H. Láncozy Ilka* (Mary), *Alszei I.* (Ellen), *Benedek* (Percy), *Horváth* (Neville) és *Gabányi* (Ruby).

Dr. BERÉNYI PÁL.

előzene és az utolsó felvonás maradtak változatlanul. Két énekes nem találta szerepét elég hosszúnak és fontosnak. Meg kellett határozni minden komoly ok nélkül hosszabbítani, miáltal két epizod-szereparánytalanul nagy terjedelmet nyert, a mi a mű összbonyomására mondhatlan káros hatást tett. Ambroise Thomas sokkal intelligensebb, hogy be ne latna az operának általam felhozott nagy hibait és erélyesen ellentállt minden idegen befolyásnak, míg Gounod az érvényesített követelmények előtt elveszté bátorságát. Az ő *«Faust»*-ja nagyon világosan mutatja be a szövegírók modoranak következményeit, melylyel ő a Goethe-től kölcsönzött tárgyat valódi alakjából kiforgattak, míg a zene oly zeneszerzőre váltott, ki éppen egy új irány felé gravitál. Wagner sokszor vetette szemére, hogy minden szerhez folyamodott, mit csak jónak talált a hatás elérésére. Vajjon ezek-e az akadályok, melyek Gounodot elbátortatánították vagy az a kép-telen állítás, mely a francia zeneszerzőket wagnerianizmussal vádolja és melyet — még egyszer ismétlem — egy francia zeneszerző sem érdemel meg? A *«Tribut de Zamora»* Bellini és Donzetti iskolájához való visszatérésnek egy lépését jelenti és daczára, hogy új alkotás helyett első művét, *«Sappho»* adatta elő jelentékeny tör-lésekkel még sem mondhatni, hogy Gounod munkálkodásának az elkedvetlenedés és a kimerültség szegte szárnyát, hisz *«Rédemption»* fényesen bizonyította be, miszerint teremtő ereje és tehetsége nincs kimerítve, elhasználva, hanem az oratorium és a vallásos zene most jobban vonzzak mint az opera.

Körül tekintésünkben nem hagyhatjuk említés nélkül az új nagy operák ritkaságát. A párisi opera nem elégedhetik meg egy fordított mű, mint *«Aida»*, vagy egy át-dolgozott nagy opera, mint *«Sappho»* színrehozatalával. Ezek csak kivételesen veendők elő, de úgy látszik a kivételek is számítanak és az új művek éppen annyival kevesebb számban kerülnek színpadra, a hány kivételt enged meg magának a színház. Ez pedig a kiállítas roppant költségeinek és a még másodrendű énekesek és énekesnők exorbitans fizetéseinek a következménye.

De daczára mindennek és daczára az elővigyázatnak, melylyel fiatal mesterek mint Saint-Saens és Massenet merészhelhetnek előre törni, e haladásban bizonyos félénk tendenzia mutatkozik. Reyer fényesen lépett *«Sigurd»*-jával az új szempontok körébe. Gluck nem írta meg előbb mesterműveit, mielőtt szempontjaival nem volt egészen tisztában; Meyerbeert pedig ma már elfeledték volna, ha elég korlátolt lett volna Rossinit feltétlenül utanozni. — A világért sem kívánja senki, hogy desavonálják a régi mestereket, de hibáikat, egyedül hibáikat utanozni nem szabad. Ők megtagadták Gluckot, mi meg tagadjuk meg részünkről a formák konvencziójával elkövetett visszaéléseket arhythmusban, a melodiában, tagadjuk meg a frivolitást, a cziczomat, az abszolút melódia rossz szokását. Az én meggyőződésem az, hogy a fiatal francia komponistáknál sem tehetség, sem intelligencia, sem jóakarát nem hiányzik. Csak türelemmel kell irántuk lenni.

A francia nemzeti önérzet kárára is kénytelenek vagyunk beismerni, miszerint

sokszor hódoltunk az o'asz és német befolyásnak. A nélkül, hogy százharminc évvel ezelőre visszanyúnyunk, tudjuk, hogy az o'asz intermédiumok — a *«Guerres de Bouffons»* okai — hozták létre a francia zenében azt a mozgalmat, melynek a manapság nagyon is elhanyagolt víg operát köszönik, melyet Duni, Grétry, Philidor, Monsigny és Dalayrac nevei ilusztrálják, kikhez még Nicolo és Boieldieu járul. Az o'asz befolyás még a vetélytársakban is nyilvánul, kiket Olaszországban kerestek, hogy azokat Gluck elé állítsák. Az ezek között talált tehetségek, mint Sacchini, Spontini, Cherubini és Piccini, kik nagy sikereket arattak, szép tanújelét adták Olaszország drámai geniejének. Nem szabad azért hinni, hogy a piccinisták az o'asz zenében azt szerették, mit sok ember most Mozart zenéjében csodál, a melodia egyedüli bája kedvéért. Grimm őszinte szót használt, midőn azt mondja, hogy a fül és szem gyönyörét kell keresni és nem azt a megrendítő hatást, melyet egyedül a tragedia képes nyújtani. Ezért szerette I. Napolen úgy Paesielle zenéjét, mert mint Cherubini mondá «nem gátolja az embert abban, hogy másra is gondoljon».

A Grimm által meghatározott ízlés befolyása mindinkább érezhetőbb lett; Boieldieu, a ki a *«Nouveau Seigneur de village»* útján még a régi iskolához tartozik, a *«Fehér nő»*-ben oly bájt és kedves komikumot mutatott, mely a legkelemesebben hízleleg a hallgató fülének. E nagy és igaz tulajdonságokat hamar feledték, mert Boieldieut túlságos gyorsan szerették meg kevésbé komoly érdemeikért.

A tökéletes atváltozást azonban Rossininek köszöni az opera. Igaz, hogy a *«Szépvillai borbély»* és egyéb víg operáiban sok elsőrendű komikai hatást találunk, de nem ezek keltezték a nagy feltűnést. A Rossini-féle melódiák, telve csillogó új formákkal, szellemmel és vervevel valóságos fényforrást képeztek Auberre nézve, ki mindaddig siker nélkül haladt Nicolo és Boieldieu nyomdokain. Kezde Rossinit utanozni, miközben olyan örvényre jutott, melyben egyéni tulajdonságait találta fel. — Egyik életrajzírója azt beszéli, hogy ha egy melódiát talált, azt megpróbálandó, egy régi zongorán játszotta el a nélkül, hogy szövegre csak gondolt volna is; ha ez igaz, akkor nincs, mit csodálni. Arról volt szó, hogy valami konvenczióra is melódiát írjanak egy színpadi helyzethez, a mely melódiá legyen víg, csinos, bájos, csak a helyzet ne legyen komoly, ez volt az egész követelmény. Midőn a melodia elsőrendű cél volt, tömegesen keletkeztek a táncdallamok; még isten és szentjeihez is a quadrille dallamai szerint imádkoztak: például a szolgálatnak annak erősítésére.

Hiába jegyezték meg az igazi kritikusok, hogy egy víg opera nem egyéb a táncdarabok repertoriumánál, semmitsem végezhettek. A közönség el volt ragadtatva, Aubert istenítette, mellette Hérol és Adolphe Adamot is szerette, habár ezek sok tekintetben messze túlháladták Aubert. Hérol a finomságban ér Adam ascénikus tehetség dolgában. Következett Massé valamivel több rendszerrel, a ki nem hanyagolta el a szöveget. Thomas is tributariusus volt Aubernak, kitől az érzelmek melegsége, finomság és poetikus baj által küönbözött, a mit a *«Nyáréji álom»* és a *«Mignon»* néhány

jeleneténél bizonyított be. E tulajdonságoknak köszöni az utóbbi víg opera életrevalóságát. Röviden, Auber jogosan nevezheti magát a víg opera francia iskolája mesterének és főnökének, hisz az egész zenevilág magáéva tette szempontjait, melyeket ő nyitított.

Ez kedvező alkalm, hogy néhány szót szóljak ama helyről, melyet a zenében az operette foglal el. Mióta az opera alapja a táncdallamok által lett meghatározva, semmi sem volt könnyebb, mint operát írni: vajjon ki nem tud tánczenét írni? Offenbach nem találta fel az operettet, de ő tette kedvelté és elterjedté. Az operettek eleinte kis egyfelvonásos darabok voltak tréfás, gyakran az extravaganciáig burlesk tárgygyal. Később már háromfelvonásos műveket is írtak, melyek elsője *«Orpheus az alvilágban»* volt. Még később midőn a színházak szabadsága kihirdetett, az operettenek több színház allott rendelkezésére; egy szép napon az operette pedig megkísérelte közeledését a víg operához, a mi nagy hatással, sikerült is *«Angot asszony leánya»* által; azóta az operettek szeretik magukat víg operának nevezettni és jelenleg Parisban három színpadot foglalnak el és nem kevesebb sikerük van a vidéken és a külföldön is, hol Offenbach tanítványokra, követőkre és vetélytársakra talált.

Barmennyire is virágozzék ez a műfaj, az egyszer felvett alaktól nem tért eddig el. A szöveg rendszeren komikus, a bouffe több vagy kevesebb elemével egyítve; a zenének sokkal egyszerűbb formái vannak, mint a víg operának, annál is inkább, mert oly művészeknek van szánya az operette-faj, kiknek legnagyobb része nem nagy zenei vagy énektanulmányokkal dicsekedhetik. A chansonok és táncdarabok képezik az uralkodó elemet; az eleven, pattingó dallamok igen kellemes hatást szülnek a komikus jelenetekben. Szabály továbbá az is, hogy a szerző gondolatait ne is próbálják komolyan venni, nehogy kikerüljék mindazon hivalgó véleményt, mintha ők az operához hasonlítanak magukat, mely összehasonlítás alól a víg opera soha sem vonhatta ki magát.

Kétségtelen az, hogy a mai víg opera kevésbé bőve kedik táncdarabokban, mint az Auber idejében volt; a nagy ariák sincsenek túlságos nagy számban jelen, a nélkül azonban, hogy egészen, ki lennének küszöbölve; a rendszer azonban alapjában véve a régi maradt. Nem éppen kivételesen találunk oly helyeket és részleteket, a hol jelenet iránti elfogultság arra csábítja a komponistát, hogy ösztönszerűen fogadja be a régi iskola alapelveit. Azonban az abszolút melódia, a közönségre való nagy hatásával még most is dominál, annál is inkább, mert semmi sem hízleleg úgy az énekesek képességeinek és semmi sem takarja el fogyatkozásait annyira, mint a szép melódia. Ugyanez áll a nagy operákról is; nem térek vissza arra, a mit a közönségről és az énekesekről mondtam. Az új művek száma még kisebb, mint azelőtt volt. Corvalhonak szerződése értelmében évenként tíz új felvonást kellett volna előadni; ha pedig 1877-re nyúlunk vissza még ennyi sem kerül ki, mert 1877-től kezdve eddig 54 felvonást adattak elő, a mi még az évenkénti 7-es középszámot sem adja ki. Ebbe beleszámítom ama kis műveket, melye-

ket a Crescent-féle pályázaton koszorúztak meg, s melyekért Carvalho külön kárterítést kapott (4 felvonás) s két bukott nagy operát «Cinq-Mars» Gounodtól és «Jean de Nivelle» Deibes-től (összesen hét felvonás) végre «Hoffmann mesé» Offenbach jantáziája, mely sokkal többet érdemel, mint azt az ephemer sikert, melyet e műve Párisban elért.

(Vége követk.)

JOHANNES VIBER JÁNOS.

FRANZ RÓBERT

70-ik születésnapja alkalmából.

FOLYÓ hó 28-án lesz 70 éve, hogy Franz Róbert, a melodiagazdag dalnok, kinek költészetben dús zeneszerzeményei sehol sem hiányoznak, hol a zenét kultiválják, — a napot megpillantá. Azon irányt követvén, mely első sorban oda törekszik, hogy a költemény hangulatát hűn visszaadja, Franz Róbert a dallam terén a legjelentékenyebb lyrikusok közt foglal helyet, melyekkel Németország Schubert és Schumann óta dicsékedhetik. Ha Schubert Ferencz a szó legteljesebb értelmében s tényleg a leggazdagabb melodikusnak nevezhetjük, és Schumann Ferencz a dalnak éles declamációját, a dallamnak összhangzó változatosága és azon lényeges szerep által, melyre a zongorakíséretet utalta, adta meg mindenképp előt a drámai színezetet, úgy Franz Róbert volt az, ki a hangdal fejlesztésében annyira ment, hogy gyakran minden egyes szónak bizonyos határozott kifejezést adott és a zongorakíséretnek talán még Schumannnál is önállóbb állást jelölt ki.

De mindkettőt oly sajátos módon tette, miként azon állítás, hogy több tekintetben egyetlen a maga nemében, csak azok előtt tűnhetik fel merésznek, kik Franz Róbert dalait nem ismerik vagy ismerni nem akarják, ha például dalai közül ezt: «Als die Stunde kam, da ich Abschied nahm», avagy: «Ja, du bist elend» megtekintjük, előbb a költeményt egyedül hangosan, s mindjárt reá a zeneszerzeményt elolvassuk, azonnal fel kell ismernünk, hogy eme költemények zenéje Franznak úgyszólván legbensőbbjéből szülemlett. Zeneköltőnk egy egészen különös sajátosága az is, hogy nem ritkán meghegyesített dalain át hirtelen egészen mesterkéletlen népies hang szivárog keresztül, mi azt bizonyítja, hogy nála minden «szellemgazdagság» daczára az érzelem tisztán és hamisítatlanul megmaradt. Nem akarjuk itt egészen elhallgatni, hogy ezen igyekezet vagyis inkább Franznak zenészi természete egynémely dalában itt-ott azon határok legtávolabbiát is túllépi, melyek a dalnak megengedhetők, hogy a szövegnek a kíséret által néha rögtöni megszakításai a dalt jellegétől fosztják meg, melynek elvégre is hangulati képnek kell maradnia kis keretben. De minthogy nem vagyunk vakok egynémely hibáját illetőleg, annál élesebben látjuk és akarjuk dicsérni előnyeit, a mindig nemes költői felfogást és bensőséget, a titokszerűséget és mégis oly igazán felismerhetőséget dallamai legnagyobb részében, melyek ugyan a legnagyobb igényekkel lépnek az énekes

képessége és gondolkodó tehetsége elé, de kétségkívül a hangművészet legnemesb kincseihez tartoznak.

Franz Róbert jelenleg szülővárosában, Hallban él. A zeneszerző a 40-es évek óta nagyot hall, mi a külvilággal érintkezését megnehezíti, mind ennek daczára azonban folytonosan részesül az általános tisztelet bizonyítékaiban, mely különösen most 70-ik születése napján élenként készül nyilvánulni.

G. A.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS MŰCSARNOKA.

Hetedik közlemény.

MARGITAY TIHAMÉR festményének tárgya az ó-kori mythológiából van véve, melynek címe: *Didó kétségbees és Aeneas távozta után.*

A festményen öt élet nagyságú alak szerepel, melyek közül a középteret Didó a Carthago városának állítólagos alapítója foglalja el. Ezen alak képezi a kompozíció középpontját, mely hivatva van a kép címét kifejezni. A többi alak csupán tér betöltése és a dekoratív hatás emelése czéljából van körötte.

E képnek tárgya, mely az ősi írőkól kezdve a napjainkban élőkig oly sokféle változatban csépelgetett, vajmi kevés érdeklődést kelt a szemlélőben. A festészetben megvan ugyan a mondák feldolgozásának jogosultsága, de érdeklődésünket csupán a nemzeti, s a most uralkodó világi eszméknek megfelelő mondák és események nyerhetik meg teljes mértékben. Vérmérsékünk, valamint eszmekörünk a keresztény vallás szellemében nyeri a tápanyagát, s ezen keretben mozgó világi vagy nemzeti történetek hatnak inkább lelkületünkre, s így azok ragadják meg odaadó figyelmünket.

De Margitay festménye nem csupán tárgyánál fogva érdektelen előttünk, hanem érdektelen még a tárgy monumentumának megválasztása szempontjából is.

A festménynek czélja, halgatva beszélni; azonban a tárgy monumentumának helytelen megválasztása a festményt teljesen megnémíthatja, mert csupán a kompozíció s a momentum helyes alkalmazása által lesz előttünk érthető mindaz, mit a festő élénk tárnai akat.

Didó a kép közepén térdel, s izléstelen taglejtéssel tárja szét karjait. Arcának kifejezése meglepetést, vagy inkább megijedést árul el. Az alak törzse ruhátlan, csupán a csipőtől kezdve fedi azt draperia. Előtte egy térdelő alak, míg mögötte néhány öreg s ifjú, kik vigasztalólag hajolnak felé.

Ez a kép kompozíciója, s ez a tárgyának momentuma. Ebből pedig vajmi keveset értünk. Mert az a nő, kit Didónak nevezünk, épen nem árulja el, hogy mi történt vele. Önkénytelen keresünk valamit e képen, mi végett e nő megijedhetett; de azt is hihetjük, hogy a körötte állók okozói e lelki állapotának. Az a körülmény, hogy alakja félig leplezetlen, inkább arra enged következtetni, hogy e nő mint bűnös, talán ki-

noztatásnak lesz alávetve, a felett esik rémületbe.

No de ha ismerjük Aeneas mondáját, minden megvilágosodik előttünk, a menyiben elképzeljük, hogy mindazon dolgoknak, melyek az esemény érthetővé tételét elősegíték, a festményen miként kellene feltüntetve lenni.

A képen Aeneásnak nyomát sem találjuk. Elment, nem tudni, mikor s merre. Hogy harcza ment-e a dardánok fejedelme, vagy csupán sétára, a műmind-ezekről nem ad felvilágosítást. Tehát mi sem tudhatjuk.

Az eddig elmondottak után önként rá jövünk arra, hogy Margitaynak e művének kompozíciója nem áll a művészi magaslaton. Didó alakja jóval nagyobb a többinél, leszámítva a perspektiva által létre jövő különbözőzeteket; helyzete pedig felette izléstelen. Említém, hogy karjainak kiterjesztése igen rossz hatású, azonkívül térdelése úgy van feltüntetve, mintha alszárai elmettszve volnának.

De ha eltekintünk a kompozíció kedvezőtlenességétől, s Didó alakjának említett aránytalanságaitól a többi alakkal szemben, mint gondosan megrajzolt, s megfestett műről elismerőleg nyilatkozhatunk. Az egész azonban inkább Draperia studiumnak tűnik fel előttünk.

Herzl Kornél mint tehetséges genre festő mutatja be magát. Beküldött festményének címe: *Nines párja a Molinári-bakának.*

Egy magyar csárda belsejét, s ivó parasztokat, tett vásznára a művész. A megszokott s különösen az ifjú genre-festők részéről kedvelt tárgyat Herzl az által tette érdekessé és változatosabbá, hogy az írók közé egy Molinári bakát festett, ki a csárdabeli leányt ölelgeti magához.

A csárda két ivó szobából áll. Az előtérben levőben egy hosszú asztal mellett padokon ülnek a legények. Az asztal jobb végénél kifelé fordulva hanyag mozdulattal ül a baka. Mellénye szétgombolva, kabátján pedig két érdemjel. Az egyik azt bizonyítja, hogy Boszniában részt vett a tűzben. A leány, ki kezében kancsót tart, a pinczébe igyekezett, s e közben öleli át derekát a festmény hőse. A leány szemérmatosan húzódik tőle, de mosolygós arczáról leolvashatni, hogy a vitéznek a tettét nem veszi rossz néven, ki szintén jókedvtől telve, nevetve tekint szemei közé.

A Molinári baka mellett ülök egykedvűen nézik a jelenetet. Kifejezéseikből megérthetjük, hogy e részben a bakának több jogot tulajdonítanak, mint közülök bárkinek is. Erre nézve mint katonának, előnyei vannak, már annál fogva is, mert katona.

Azonban a szomszéd szobában van a kedves; egy szikár parasztlegény, ki a bakának azt a merényletét épen nem hajlandó megbocsátani; azért a küszöbre áll, s dühös tekintettel jobbába egy széklet ragadott, melyet a csábító ellen akar fegyverül használni. Körötte állanak társai, úgy látszik ők is osztóznak a bosszúra gerjedt kedvesnek méltó haragjában. Csak azt várják, hogy jel adassék támadásra, majd ők is se édköznek a hadfi leverésében.

A pillanat igen megkapó; épen a tragédia katasztrophája akar bekövetkezni.

Sikerült továbbá azon ellentét feltüntetése is, mely a kedélyesség és a bosszúság között létezik. Az egyik szobában a kedély, a szerelmetesség, a másikban a bosszú és féltékenység.

A jellemek kifejezései eléggé sikerültek. A művész ügylatszik az alföld pór népét szeretettel tanulmányozta, s így megfigyelte annak minden sajátosságát.

A fényfoltok felosztása kedvező. A színek erőteljesek és zamatosak, s az egészen színhangulata meleg sárgás.

Feledő Tivadar, kitől a tárlatokon már több ízben láthattunk apróbb festményeket, ezúttal egy nagyobb szabású vásznat is küldött be, melyen egy ruhátlan testű férfi alaknak címe: *Keresztény mátyr.*

Megszoktuk *Feledőtől*, hogy műveiben inkább csak kísérleteket, vagy studiumokat tár elénk, mint eszmét vagy valóban művészi felfogású alakítást. Ha van is festménye, mely talán csoportosítást képez, annak is oly hatása van, mint valamely studiumnak, mely többször ismétlődik egymásután egyazon vásznon, csak hogy más-más helyzetben. Szóval, eszme, vagy általában művészi felfogás műveiben alig nyilatkozik.

«Keresztény mátyr»-jában is hiába keressük mindezeket. Ez egy rosszul rajzolt s festett aktnál nem egyéb, melynek még beállítás is oly kedvezőtlen, hogy homlokegyenest összeütkezésbe jön az esztetikai következményekkel.

A vászon nagy része falazattal van betöltve. Ennek közepén a földön fekszik a «mátyr», kezén lánczsal, mely a falba van erősítve. Ez a kép tárgya, melynek alakját csakis az oda festett láncz avatja mátyrrá. Egyéb semmi. Azt, hogy ki legyen e hős, vagy miért szenved mátyrságot, a festő nem akarja velünk tudatni. Mindazon eszme, a mi megfestett alakjának sorsához fűződhetnék, a szemlélő képzelő tehetőségére van bízva. Ez iránt pedig annál kevésbé sem jöhetünk tisztába, mert az oda festett akt kifejezése nem árul el sem szenvedést, sem halálregvetést, hanem csupán azon közbömbös kifejezést, mely egy modelnek együgyű tekintetéből kivethető.

Második képe a *lógratás*.

Felfogási szempontból az előbbi fölött áll, amennyiben *Feledő*, inkább a neki megfelelő téren mozogván, némi érdekességet tudott abban felmutatni.

Egy hóval fedett pusztaságon néhány lovashuszár tesz lógratási kísérletet. Előttük áll följobbvalójuk gyalogosan, ki pisztolyfégyverét fölfelé tartva, azt a levegőbe kísüti. A lovak kissé ijedten ágaskodnak s készülnek az ugrásra.

A felosztás eléggé tetszetős. A lovak s alakok rajza több megfigyelésre s tanulmányra utal, mint «mátyr»-jának alakja. Színezése is hangulatteljes.

Feledőtől ennél jobb művet alig volt alkalmunk láthatni.

TELEGDY LÁSZLÓ.

H I R E K.

== A NÉPSZÍNHÁZBAN erősen készülnek — a holt évadra. Mindenki csomagol és tanulmányozza a konduktőrt.

6

Tegnap búcsuzott el Hegyi Aranka «Hofmann meséi»-ben, július 3-án pedig Pálmai Ilka játszik utólszor a «Nőemancipáció»-ban, s aztán átveszi az «Ördög» egyhangú birodalmát s augusztus 7-ig mindennap egy-egy pirulát ad be a közönségnek, hetenkint változtatott személyzet segédlete mellett. Hogy ez a változtatás könnyen menjen, a következő szerepek lettek újból kiosztva: Seringuinost Szathmári, Sottinezt Vidor, Albertet Vidorné, Bohóságot Tarnai, Izabéliát Fehér Ilona, a fiatal Sárát Szilágyiné, Babylast Eöry fogják legközelebb játszani, mialatt a többiek elszélednek a szélrőzsa minden irányában — pihenni Hegyi Aranka Rohitsra megy s vissza sem tér onnét többé soha — mint Hegyi Aranka, hanem igenis mint Farkas Józsefné; mert t. i. jövő hó 3-án esküsznek egymásnak örök hűséget Farkas — és a bárány. (Mondja aztán valaki, hogy nem történnek csodák a természetben!) — Pálmai Ilka az idén Tatra-Füredet fogja boldogítani látogatásával, s onnét fog hazatérni, mint — Pálmai Ilka. (Már ő az eljegyzésen túl nem megy, ha odáig könnyen engedi is magát csábíttatni.) — A többiek ki erre, ki amarra. Mindenki pihenni fog, csak Evva igazgató nem, ki megyeri villájában ez idő alatt a szervezkedés és műsor-előkészítés fontos munkájával lesz elfoglalva. Boldog pihenést a fáradt tagoknak és szerencsés eredményt a fáradhatlan igazgatónak!

== A PÁRISI NAGY OPERA igazgatói engedélyt kaptak, hogy már meglevő díszleteket új operáknál is fölhasználhassanak, vagyis hogy a drága vászon s a rajta levő festés hegyibe újat fessenek. Eddig ez nem volt megengedve. Az új operának, «Szigurd»-nak kiállítására 100 ezer frankba került.

== JÓKAI MÓR OPERETTJÉNEK, a «Czigány báró»-nak zenéjéből Strausz János már elkészített két fölvonásra valót. Egy torborzó jelenet is előfordul a darabban s ennek a zenéjéhez Strausz egy régi magyar népdalmelódiát használt föl, melyet Jókai szerzett meg neki. Az operettet november elején adják a wieden színházban.

== A GYAPJÚ-UTCZAI SZÍNHÁZ legközelebbi újdonsága «*Afrika Magyarországbán*» című kiállításos darab. A legújabb darabnak a legújabb drámaíró, Dolinay Gyula a szerzője

== CAMPHAUSEN VILMOS, a németek leg-híresebb csatafestője, Düsseldorfban 68 éves korában elhunyt. Festett csataképeket: a 30 éves háborúból, az angol polgárháborúból, azután Nagy Frigyes korából; 1864 óta a poroszok összes háborúiban résztvett, s számos képet festett. Legjobban sikerültek neki Vilmos császár, Moltke és Bismarck életnagyságú lovagképei.

== NEMZETI SZÍNHÁZ. A színésziskola drámai osztályának növendékei 18-án adtak számot haladásukról a nyilvánosság előtt. Nehéz feladat megoldására vállalkoztak a «Don Caesar de Bazan» előadásával, de ilyenkor a közönség elnéző. Beéri azzal, ha sikerült részleteket kap, melyekben kicsillan a növendék tehetősége. Ezt két fiatal szereplőnél örömmel ismertük fel. Császár Imre a czimszerepben természetes, közvetlen eszközökkel

emelte ki szerepéből azt, mit talentuma megbirt, — van humora, egészséges színpadi temperamentuma, melyek jövőt ígérnek neki, ha szorgalommal tovább képezi magát. Czanyuga k. a. (Maritana) szintén tetszett. Szép alak, rokonszenves hang, intelligens előadási modor ajánlják. — Föris és Steininger k. a. epizód-szerepeikben kissé túloztak. A többi növendék egészen kezdő. A nézőtér egészen megtelt.

== OPERAI ZÁRÓVIZSGÁLAT. Az országos színész-iskola operai záró vizsgálatára volt f. hó 17-én a nemzeti színházban, s az általános benyomás, melyet az egész produkció keltett, éppen nem mondható kedvezőnek. Az aspiránsok legnagyobb részénél hiányzik az, a mi a mesterségükhöz első sorban szükséges kellék: a *hang*. Ehhez hozzá járul a mester, Passy Cornet Adél asszony hangverwerkungs-teoriája s így aztán tisztán látjuk a jövő reménytelenségét. Legjobb hangja van *Képes Valentin* kisasszonynak, s ez magyarázza meg azt a körülményt is, hogy a legnagyobb sikert ő aratta. A hang terjedelme mellett a kisasszonynak van már annyi rutinja is, hogy az effectusokat biztosítani tudja magának; Violetta (Traviatából) magádalában ízlést s számítást tapasztaltunk, s ha konstatáljuk azt, hogy gonddal alkalmazott piánók mellett még érzést is fejtett ki s öblös éneke is kelősen érvényesült: azt hisszük, a kisasszony jövőjét a lehető kedvező színben festettük. Ovakodják a tremolótól, s a frázisok alkalmazásánál takarékoskodják lélekzetével; mindenek fölött pedig saját érdekében további kiképzését bizza avatottabb kézre. *Hensler Helén* kisasszony, Fidelioiban, egyenletesen képzett hanganyagával tünt ki, s ha hangja idővel megizmosodik, drámai szerepekre kiváló képességgel vállalkozhatik. Izlést s értelmet tanusított *Takács Mihály*, ki kellemben csengő s terjedelmes bariton hangjával, már más ízben is kellő figyelmet ébresztett. Kár hogy hangja nem elég erős, s tüdeje nem elég tág, mert a meglevő erővel nagyobb szerepkört aligha fog betölthetni. *Schneller Sarolta* k. a. Zerlinája Fradiavólóból kedves kis subrette alakítás volt, de operákat a kisasszony nem igen fog énekelhetni diszkrét hanganyaga miatt. *Schlesinger Gizella* k. a. hangja teljesen megtörtött s a tremolónál egyéb nem maradt fönn belőle. *Maybaum Berta* még nagyon is kezdő s hangja is még igen nyers ahhoz, hogy ma már biztatót mondhatnánk jövőjéről. A nagyszámban megjelent közönség majdnem mindegyik növendéket buzdítólag tapsolta, sőt még Passy-Cornet Adél asszonynak is akadt egy pár bátor tisztelője, ki felvonások végeztével akklamálja, de a publikum nagyrészt indignációval utasította vissza a merényletet s így nagyobb baj nélkül esett meg a dolog. *Sárosy* a megerősített zenekar élén hévvel dirigált.

A NEMZETI SZÍNHÁZ több tagjának a krisztinavárosi színikörben tervezett vendégföllépte elmarad, miután a nemzeti- és operaszínházak intendánsa, Podmaniczky Frigyes báró a színikörben való föllépésre a nemzeti színház tagjainak az engedélyt meg nem adta. Tudatta azonban egy-szersmind Feleki Miklós igazgatóval, hogy nincs ellene kifogása, ha a várszínházban

vagy a gyapjú-utcai színházban, a nemzeti színház egyes tagjait föllépteti.

= «CZIGÁNY PRINCZ». A jó öreg Szigeti bácsit elkapta a láz és rakás számra gyártja össze-vissza a kétesnél kétesebb értékű bohóságokat, melyek oly mód készültek, hogy az öreg neki ült és megírta. A «Czigány Princz» azonban gyengébb és gyarlóbb mind annál, melyeket még így is megcsinált: ép az hiányzik belőle, a mi a «Csókon szerzett völegény»-t és a «Nőemanczipáció»-t irodalmi értékének híján is elfogadhatóvá tette: a cselekvény. A «Czigány Princz»-en mindennél jobban észrevehető, hogy novellából készült, azt a novellát pedig Jókai írta s így benne a nyelv báján, a phantasia merészségén és a humor meletten kívül ép az hiányzik, a mi esetleg elfogadható színművet alkothatott volna belőle: a cselekvény. A «Czigány Princz»-ben nem tesznek semmit és a mi csekély actió van is, az csak a mellék cselekvény jellegével bír. A cigányok bevándorlása Nagy-Ida várába: a nagy idai várnagy leányának ide-oda kóborlása tényleg csak mellék aktiót képeznek; a tulajdonképeni főcselekvény elenyészik e kettő mellett. Elenyészik már azért is, mert nincs érdeke. Mi érdek is fűződhetnék ahhoz, hogy Geszti Samu özv. Perényinét egy szer a faképnél hagyta és most még mindig szereti, de ott sopánkodik a török táborban, míg ez kétségbeesztő szorongatásában cigányokat fogad Nagy-Idába?!... De tényleg kár a darabot a komolyság ennyi mértékével is tekinteni; oly kevés irodalmi komolysággal van írva, hogy ha kölcsönt kölcsönrel kelne megízetni, nem illetné meg csak a hallgatás!... Még azt a célját sem érte el, hogy kasszadarabot csináljon Felekinék, mert az az egy szerep, a melyért íratott Blaha, asszony kezében a legjobb helyen van ugyan, de nem az a temperamentumához való. Nem a móka-szerepek valók Blaha asszonynak, hisz neki van kedélye, van mindene, a mi bármelyik alak művészi megalkotásához kell! — Szóval a «Czigány Princz» még itt is tévesztette célját. Az előadásról kevés mondani valónk van. Blaha asszony gyöngykedvében volt és játszott meg dalolt oly mód, mint a hogy csak ő tud. A többi szereplők közül ügyes volt Makó és Rónaszéki. Figyelmeztetnünk kell Feleki urat, hogy csoportozatai rendeztetését több gondnal kezelje, mert az első előadáson a bosszantásig otrombák voltak.

B. P.

= SIPOSS ANTAL MAGÁNZENEKADÉMIÁJÁBAN f. hó 26-án kezdődött meg a vizsgálati hangversenyek három napra terjedő sorozata. A vígadó kisterme szorongásig megtelt közönséggel, mely mindvégig figyelemmel hallgatta a növendékek zongora- és ének-előadásait. A műsor összeállítása arról győzött meg, hogy a növendékek minden irányban képeztetnek ki. Megnyitól Wolff Lujza és Bogdán Margit játszották el a Liszt-Gobbi-féle «Szózat» és «Hymnus» átiratot, vervevel és kellemmel. Torr Ida és Pollák Malvin kisasszonyok énekükkel megérdemelt tapsokat arattak. Előbbi egy Goldmark-féle szerzeményt énekelt szép alt-hanggal, Pollák kisasszonynak hangja

erőtéljes szoprán. Ügyes technikával játszott Rader Irma k. a., Rónay Gizella és Répaszky Irma kisasszonyok pedig Sains-Saëns «Danse Macabre»-jában mutatták be tehetségüket. A hangverseny 1 óra felé ért véget.

(Folyt. köv.)

= A NEMZETI ZENEDE f. hó 21-én délelőtt tartotta a vígadó kis termében második vizsgálati hangversenyt felsőbb osztálybeli növendékeivel. A hangversenyben Székely Imre, Huber Károly és Mendl Edéné tanítványai mutatták be magukat igen szép eredménnyel. Huber Károly a hegedűosztály vezetője s mint ilyen mindig kitüntette előnyös tanítási módszerét. Székely Imre neve szintén elég biztosíték tanítványainak előhaladására. A műsor klasszikus és modern művekből vegyest volt összeállítva. A zongoraosztály növendékei között a legfigyelemreméltóbb tehetség Rosenfeld Sarolta, ki már tavaly megnyerte a zenedei aranyérmét. Hummel zongoraversenyt (As dur) adta elő teljes zenekar-kiséret mellett. A nagyobb kíséret nem zavarta meg egy csöppet sem s a zongorát mindvégig érvényre tudta emelni a többi hangszer fölött. — Schleissner Amália (hegedű) és Poldini Ede (zongora), kik ez idén nyerték el a zenedei aranyérmét, bezonyították játékkukkal, hogy a kitüntetést megérdemelték. Mendl Edéné énektanár nő tanítási módja teljes elismerést érdemel. Tanítványaiában fölismeri a tehetséget, a meglévő hanganyagot nem koptatja el, hanem okszerű módon tovább fejleszti. Hogy milyen sikerrel, arra legjobb bizonyosság két tanítványa, Eliás Paula és Gábor Kornélia, kik egy duettet énekeltek a «Bűvös vadász»-ból. Mindkettő sokat ígérő tehetség, a kik szorgalommal és kitartással az ügyes dilettantizmusnál többre vihetik, kivált ha nem kerülnek a konzervatórium énektanárnőjének keze alá. A közönség, mely zsúfolásig megtöltötte a termet, zajos tapsokkal kísérte a műsor minden számát.

VAY JÓZSEFNÉ a fővárosi zenei körökben szélesen és előnyösen ismert zongoratanárnő, 18-án délelőtt igen érdekes zenei vizsgálati matiné-t tartott Lédeczy Sándor zongoratermében, mely egészen megtelt nagyszámú és díszes közönséggel. A bemutatott növendékek az előkészítő, s az első s második osztályból vaiók voltak, de mindannyian meggyőző jelét adták ama kiemelésre méltó tanrendszernek, mely szerint vezettetnek. A növendékek buzdítására jutalomdíjak is voltak kifizetve, melyekben Rákosi Lenke és Lajos, Csapi Margit, a Karsa és Eleőd testvérpár, a kis Lónyay Menyhért, Szűllő Agoston, Kócs Jenő és Szancsek Elma részesültek. Közben a kis Fridvalszky Géza szavalt sok értelemmel Petőfitől és Dalmadytól.

= SIREMLÉK ENGESSZER MÁTYÁSNAK. A magyar zenesegetyző-egylet legutóbbi választmányi ülésén Bartay Ede elnök indítványt tett, hogy az egylet rövja le a kegyelet adóját elhunyt érdemes pénztárnoka iránt az által, hogy sírja fölé díszes emlékkövet emeljen. Az indítványt a választmány elfogadta s a mozgalom rövid idő alatt eredményre fog vezetni, annál inkább, mert a zenei segély-egyle-

határozatához a nemzeti zenede és az országos dalár-egyesület is csatlakoztak.

= A NEMZETI ZENEDE zongora kiművelési osztályában a megtartott versenyvizsga alapján az idei arany- és bronzérmeket folyó hó 9-én ítelték oda a legtehetségesebb növendékeknek. Aranyérmert nyertek Metzler Antónia és Gruber Emma kisasszonyok, bronzérmert pedig Klein Szidónia és Biantz Emma kisasszonyok. A hegedű kiművelési osztály érmeit a napokba fogják odaítélni.

= OPERAHÁZ. Raverta Károly úr, a cseh nemzeti színház tagja, f. hó 24-én lépett föl az «Afrikai nő»-ben, «Vasco de Gama» szerepében. Föllépése váratlan volt, célját nem ismerjük, megokolva nincsen, s sikere egyáltalán nem volt, mert a vendég még a leggyöngébb hőstenoristánkkal sem éri föl. Torokból énekel s hozzá tremolozik, közép hangja van, de a felsők meg vannak törve és nem moduláció-képesek, törekvése nagy, de ereje kicsiny, mert minden torokhangból hiányzik az intenzivitás; gyűjtani sehogyan sem bírt. Különben rokonszenves megjelenés, eléggé plasztikus mozdulatokkal, s énekében csupán egy dicsérni való van, az: hogy vokalizációja helyes. Turola k. a. a czimszeretpet bravourral énekelte, Bigniot pedig művészi Neluskojáért sűrűn tapsolták, a negyedik fölvonásban pedig nyílt jelenetben kihívták. A színház minden zugában megtelt. Az első fölvonásban a városi páholyt és az intendánsét, Tolnay és Ivánka kíséretében, a francia vasutasok egészen megtöltötték és az előadást tetszésnyilvánítások mellett nézték meg.

- ORSZÁGOS MAGY. KIR. ZENEKADÉMIA.

Azon vizsgálati hangverseny, melyet f. hó 24-én az igazgatóság a redoute kis termében rendezett, nem minden tekintetben mondható sikerültnek. A növendékek zenekarra irt szerzeményei, melyek ez alkalommal a magy. kir. opera zenekarának közreműködése mellett Erkel Gyula vezetése alatt előadásra kerültek, még szerény igényeket sem voltak képesek kielégíteni. Az egy Szabados-on kívül az említett szerzeményekben — melyek részint nyitány, részint még ennél kisebb formában mozognak, az igazi hivatottságnak még nyoma sincs. Ezt pótolják reminiscenzenciák mindenféle stílusban és modorban, szakadozott, éretlen zenei gondolatok és néha oly hangszerelési vadságok, hogy némely kompozíciók azt a benyomást tették, miútha medvék tánczoltatására lettek volna írva. Sokkal örvedetesebbek voltak az egyes szóló-előadások, melyek közül különösen Wilhelm Etelka k. a. Saint Saëns D-dur koncertjének szabatos és értelmes, de kissé hideg előadása által kitűnt. Guttmann k. a. Liszt «Benediction» című farsztó darabját nagy kitartással játszotta, míg Fuhász Ilka, Pauli tanítványa, Mózart «Varázsfuvola»-jából egy tária-t meglehetősen varázsszal énekelte.

Pallas részvénytársaság nyomdája.

Az országos kiállítás

t. látogatóinak figyelmébe ajánlva Budapest legolcsóbb
bevásárlási forrása

➔ Károly-körút és király-útca sarkán ➔

ROTHAUSER L. JÓZSEF

gyári raktára china-ezüst és alpakka tárgyakkól, albumok, bronz- és
bördíszműárak, író, utazó-eszközök és glacié-keztüök, selyem és szövete-
sersenyők, legyezők, nyakkendők, sétabotok, francia- és angol illat- és
pipere-szerek, valamint gyermekjátékok a legjutányosabb áron.

Első magyar verseny úri-ruha raktár

KOCH LIPÓT

Rendkívüli alkalom

kész férfi ruhákban.

Egy finom öltöny
tisztá gyapjuból ————— 16 forint.
Legfinomabbkész férfi öltöny 26 forint.
tisztá angol gyapjuból
Finom tavaszi 16 frttól feljebb.
felöltők

Legfinomabb fiu-öltönyök nagy választékban.

KOCH LIPÓT Bécsből.

Budapesten. Kristóf-tér 3. szám I. em.

Legolcsóbb nyomtatványokat szállít

AZ

ANGLO NYOMDA BUDAPEST

gránátos-utca 20, szerviták épületében.

Mi itt csak néhány nyomtatvány árát nevezzük, aránylag szint oly olcsón
készítünk minden másféle nyomtatványokat.

Pr. 1000 nyomattal.

Kenderboríték ... frt 2.—
Boríték sárga v. szürke „ 2.80
Negyedréti levelek „ „ 7.—
Fuvarlevelek „ „ 5.—
Nyolczadréti számlák „ „ 3.—
Negyedréti számlák „ „ 5.—
Nyolczadréti levelek „ „ 4.—

Pr. 100 nyomattal.

Negyedréti levelek ... frt—90
Kenderborítékok „ „—50
Nyolczadréti levelek „ „—60
Hozzá való boríték „ „—50
Nyolczadréti lev. monogr. „—80
Hozzá való boríték „ „—75
Nyolczadréti számlák „ „—50

1000 darab pecsétjegy 2 frttól feljebb ;
papirkereskedés kerepesi-út 16. sz. a.

a fehér ló szálloda átellenében.

Itten kapható mindennemű papir, boríték, író-, rajzó- és iskolaeszközök jutányos
áron és legújabb dobozokban, fényüzési és gratuláció jegyek, kotillonok, lámpa-
ernyők és csokorpapírok.

Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöztetnek.
Helybeli megrendeléseknél egy levelezési lap elegendő, mire képviselőnk személyesen
előszólal.

GABOS R. S.

Budapest, múzeum-körút 41. sz.

Porcellán-, üveg- és lámpa-raktár.

Porcellán evő service disztive 12 személyre 28, 30, 36, 40, 60 frt
Mosó-service 5, 6, 7, 8, 10 frt.

Kávé-, téa-, mocca-service 5, 6, 7, 8, 10 frt.

Majolika csemege-tányér tucatja 3 frt.

Olajnyomatú képek és tükrök minden nagyságban, dús választékban

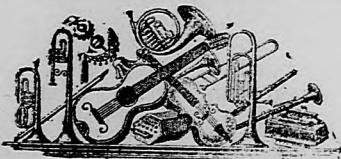
Aquariumok 1 frttól 15 frtig.

Valódi gráci aranyhalak.

Likör-service frt 1.20, 1.50, 2.—, 2.50, 4 frt.

Bor- és sör- service 5, 6, 7, 8, 10, 15 frt.

Vidéki megrendelések utánvétellel pontosan teljesítetnek.

Sternberg Ármin

BUDAPEST,

VI. kerület, kerepesi-út 36. szám.

Hangszer-üzlet, ütő-, vonó-, fa-
és érc-fúvó-hangszerek,

harmonika és harmonium
gyári raktára.

Mindennemű ódon hangszerek a legmaga-
sabb áron vétetnek vagy becsérletnek és
javítások elfogadtnak.

Képes árjegyzékek ingyen és bérn.

Nyári lakokba.

Fagyaltkészítő receptekkel

3 6 12 adagra. Vajkészítő fogas hajtókerékkel
7.50 11.50 16.50 4.50—6.50. Vajtányérok fedővel 1—5 ft.
Saláta-készletek 40 kr.—3 frt. Ecet- és olajtartó 2—10 frtig.
Sodrony ételborítók legyek ellen 40 kr.—1.80. Kenyérkosá-
rak nádól 80 kr. Palackdugaszok 10—60 kr. Bor- és
savanyuvíz-hűtők 1.65—2.75. Tartós hordó-
csapok 65—85 kr. Javított hordószád az italok meg-
romlása ellen 1 frt. Kézi palackdugaszoló 1.40.
Pinczetek 3, 5, 8 üveggel 6.75—15 frtig. Kerti japáni nap-
ernyők 1—3—15 frtig. Kerti gyertyatartók 1—3 frt. Kerti
székek kényelmes nád-fonadék ülőessel, laposra összehajthatók,
2.70—3 frtig. Játék-asztal zöld, posztóval bevonva,
laposra összehajtható könnyen magával vihetni árnyékba, 15 frt.
Felköltő óra 5.50. Időjárás házikó alakokkal 1.50.
Időjárás barát hőmérővel 1.50. Biztonsági lánc ajtókra
60 kr.—1.50.

Dr. Fevre párisi szoda-
vív-készítő gépek raktára.

Az egészség fenntartásához tiszta üdítő szódavizet
nyerünk könnyű bánásmóddal.

2 4 6 8 10 messzelyes
7—10—12—14 50 17.— frt.

A gépben pezsgős italokat, limonádét stb. is
készíthetünk. Legjobb borkő és szoda egy c o
mag 2 frt. Bogár-, féreg-, egér-, patkányirtó
szerek. Svábbogár-irtó kárpát por 20—40 krig.
Szunyog- és más rovarcsapás elleni szer 50 kr
Angol tyúkzemkarika 12 db 24—60 krig.
Ergőgyermek-kocsi crnyóvel 7—16 frtig.
Gyermek-ko-si, egyszersmind bölcső 13—18 frtig. Önműködő
szoptató üveg 1 frt. Angol foggyöngyök a fogzást elő-

Próba-megrendeléshez \$50 ábrával ellátott árjegyzéket mellékel, meg nem
felelő tárgyakat visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR Budapest,

Dorottya-utca 1-6 sz. a
„Magyar királyi” szálloda
átellenében.

mozdítják 3 frt. Irrigateur anyaméh-fecskenő
3 frt. A lövet-fecskenők 3 frt. Villanyozó készülék 5—10 frt.
Ágybani betegnek érc vizelő-dény 4 frt. Rugany lé-
párnák 4.50—10 frtig. Betegeket hordozó gurni 5 ft.
Gyorsforraló 1.50—2 frtig.

Indiai hinta-ágyak fűk kö e
fa- vagy vaslécczel bífeszítők 4 50, 6.50,
11, 14, 25 frt. Accordeon
tremolo concert-harmonika
trombitadiz- és magánoktatással,
kik kötát nem ösmernek 7 frt.
Acolhárfa házfed lre, a szél
fúvása által kellemes hangot ad
5 forint.

Mulattatásul és a test

edzésére. Tornaszerek: Mázókötel 5.80.
Kőé hágsó 8 frt. Trapez rúddal 7.50.
Trapez karikákkal 7.00. Gyermek
hinta 5.50—9 frtig. Minden ajtó
közé alkalmazható er s nyújtó-
rúd felszerelve 7 frt. Teljes
tornakészlet iskolával és ábr-
rákkal 15 frt. Tornacipő
párja 1.80. Két vívőkészlet 23.50. Athletabot
súlyos, 2 frt. Bőrel bevonva 5 frt. Léggölg felhőtő
úszó-övek 8—10 frtig. Úszó-övek parafából 7 frt. Am. ol.
Croquet-játék 10—25 frtig. Angol Lawn-Tennis-
játék 28—57 frtig. Gummi-labdák — 20—1.50. Labda-dobó
társas játék 1.50—3 frtig. Töll-labdák hozzá 2 kr. db.
Karika-játék 12 pár 1.80. Botanizáló-szelence rovar-
gyűjtővel 1.50—2 frtig. Lepke-ogó hálók 35—70 krig.
Uj! Amerikal Jockey, vagyis kettős fogat gyer-
mekeknek nagy örömet szerez 6 frt. Háromkerékű
erős volticeped 10, 12, 14 frt. Hinta-ló 4.50—7 frtig.
K r i eszközök gyermekeknek frt. 1.20—3.50-ig.